

2006. szeptember 10.

Zenta

Sólyom László köztársasági elnök Boris Tadić, a Szerb Köztársaság elnöke meghívására a város fennállásának 500. évfordulójának központi ünnepségére Zentára látogatott.



Az MTI tudósítása Sólyom László zentai látogatásáról

A délvidéki magyarság életével ismerkedett Sólyom László

Az észak-bácskai Zenta jubileumi ünnepségének díszvendége volt, Boris Tadić szerb államelnökkel a magyar-szerb kapcsolatokról tárgyalt, s a délvidéki magyarság helyzetével ismerkedett vasárnap Sólyom László köztársasági elnök.

A városi rang elnyerésének ötszázadik évfordulóját ünneplő Tisza-parti város képviselőtestülete ünnepi ülésének nagy tapsal fogadott díszvendége volt a két államfő, aki a megemlékezés után a tervezettnél jóval hosszabbra nyúló négyszemközi tárgyalást is folytatott. Sólyom László ezt követően, a sajtónak adott nyilatkozatában leszögezte, hogy Magyarország stratégiai partnerének tekinti Szerbiát, és mindent megtesz azért, hogy segítse csatlakozását az Európai Unióhoz.

A szerb államfő a zentai városházán megtartott találkozó utáni nyilatkozatában nagyon konstruktívnak nevezte a megbeszélést, amelyen a kétoldalú együttműködés kérdésein kívül áttekintették a tágabb kelet-közép-európai régió belüli helyzetet, s a két ország szerepét annak alakulásában. Boris Tadić leszögezte, hogy szerb részről nagyra értékelik Magyarországnak az EU-tagság terén elért eredményeit. Mint mondta,



Szerbia számára alapvetően fontos az EU-csatlakozás, és ennek elérése érdekében a zavartalan együttműködés a szomszédos országokkal.

Sólyom László felhívta a figyelmet arra, hogy az EU-csatlakozásra vágyó országoknak teljesíteniük kell bizonyos meghatározott követelményeket, s úgy ítélte meg, hogy Boris Tadić személye és a szerbiai demokratikus erők összefogása kellő garancia arra, hogy ezek Magyarország déli szomszédjánál teljesülni fognak.

A követelmények közül külön kiemelte a kisebbségi jogok biztosítását, hozzátéve, hogy ezen a téren is magától értetődő a kölcsönösség. Tadić elnök például megkérte, hogy segítse a szerb nyelv Magyarországi fennmaradását, s ő ezt örömmel vállalta. Végezetül a magyar államfő reményének adott hangot, hogy a Szerbiában zajló alkotmányozási folyamat eredményeként a Vajdaság megfelelő autonómiát kap, s ezzel javulni fog az ottani kisebbségi magyarság helyzete is.



A megbeszélés után a két államfő együtt leplezte le a Tisza partján a Révész című szobrot, Dudás Sándor bácskátolyai szobrász Zentát, a zentai szellemiséget jelképező alkotását.

A szoboravatón Zenta viharos történelméről megemlékezve Sólyom László rámutatott arra, hogy ismét megnyílt az újrakezdés lehetősége az észak-bácskai régió, az egész Vajdaság, sőt Szerbia előtt – ez az Európához való csatlakozás lehetősége. Hogy milyen lesz a régió jövője, az persze nem csak ott dől el, hanem függ a szerbiai választópolgárok döntéseitől is, attól, hogy milyen parlamentet, milyen kormányt választanak, s főleg milyen alkotmányt fogadnak el – utalt a készülőben lévő szerb alkotmányra, amelytől a Vajdaságban élők nagy része azt várja, hogy helyreállítja a tartománynak a milosevici időkben nagyon megnyirbált, régi autonómiáját.



Magyarország őszintén kívánja és segíti az európai integrációs folyamat sikerét – mondta Sólyom László. Reméljük, hogy Szerbia és a Vajdaság minden polgára élvezheti a jogállam biztonságát, s nem kell senkinek sem attól tartania, hogy támadások érik csak azért, mert más a nemzetisége, az anyanyelve, mint a többségé. Reméljük és elvárjuk, s örömmel jelenthetem, hogy Boris Tadić elnök személyes garanciát is vállalt arra, hogy nem ismétlődnek meg a vajdasági kisebbségek, köztük a magyarok elleni támadások – mondta a magyar köztársasági elnök.

A demokratizálódási folyamatnak nagyon fontos része, mutatott rá Sólyom László, hogy a vajdasági magyarság realitán, de öntudatosan és bátran határozza meg saját jövőképét. Ennek központi eleme, hogy a régió és az egész vajdasági magyarság fontos szerepet kíván játszani Magyarország és Szerbia, továbbá a magyarok és a szerbek európai együttműködésében.

Ahhoz, hogy ez megvalósuljon, szükség van több, Európában már működő, és a térségben is ismert megoldásra. Ezek közé tartozik, hogy a kisebbségek arányuknak megfelelő számban legyenek képviselve a közigazgatásban, a rendőrség és a bíróság apparátusában.

Magyarország osztja a vajdasági magyarok jövőképét, Európában látja Szerbia – és így a vajdasági magyarság – helyét. Érdekelte ennek az országnak a felzárkózásában. Kiemelt partnerként tekint Szerbiára, és azt szeretné, hogy a magyar-szerb együttműködésben az észak-bácskai régió, a vajdasági magyar közösség, és a Vajdasági Autonóm Tartomány meghatározó szerepet játsszon – szögezte le ünnepi beszédében Sólyom László.

Zentai programjának végén a köztársasági elnök a Bolyai Farkasról elnevezett tehetséggondozó gimnáziumba látogatott, amely az egyetlen matematikai-természettudományi szakirányultságú magyar oktatási intézmény a délvidéken, s ahol a Vajdaság 28 településéről érkezett diákok tanulnak. Az iskola, s a hozzá kapcsolódó művelődési központ megtekintése után a délvidéki magyar szellemi élet képviselőivel folytatott kötetlen beszélgetést az államfő, mielőtt hazaindult Magyarországra.



2006. október 29.

Szlovákia, Kassa

Sólyom László köztársasági elnök részt vett II. Rákóczi Ferenc és bujdosótársai földi maradványai hazahozatalának és újratemetésének centenáriuma alkalmából rendezett ünnepségen.



Tisztelt Főpolgármester Úr!

Tisztelt Kassai Polgárok, Tisztelt Ünneplő Közönség!

Köszöntök mindenkit, aki eljött ünnepelni ezt a nagyon szép ünnepet – látom a zászlókat, látom a feliratokat – Borsitól kezdve a Kárpátaljáig!

Nagyon köszönöm főpolgármester úrnak ezt a kedves meghívást! Ezzel alkalmat adott arra, hogy Kassa példát mutasson az egész országnak, hogyan lehet és hogyan kell együtt ünnepelni történelmi múltunk közös gyökereit.

Örömmel jöttem ide, tudom, hogy Rákóczi emlékét a szlovák nép is szívében őrzi, tudom, hogy vannak népdalok és mondák Rákócziról. Azt pedig, hogy nekünk mit mond a Rákóczi-nóta, mit mond a Rákóczi-induló, azt nem kell hangsúlyoznom.



Rákóczi korában nem volt nemzetiségi kérdés. Jól tudjuk, hogy amikor Rákóczi kibontotta zászlaját I. Lipót abszolutizmusa ellen, akkor a zászlónál gyűltek szlovákok is. A följegyzésekből hatezer szlovák kurucról tudunk, akik együtt harcoltak Rákóczi seregében. Fennmaradtak azok a szlovák nyelvű pátensek is, amelyeket Rákóczi adott ki, többek között arról, hogy felszabadítást ígért a vele harcoló jobbágyoknak.

Kassa azok közé a városok közé tartozik, amelyek hűek múltjukhoz, őrzik azokat az értékeket, amelyeket vallottunk háromszáz évvel ezelőtt is.

Mindig örömmel jöttem Kassára, először 1960-ban voltam Rákóczi sírjánál. Büszkén néztem meg a Rákóczi Emlékházat, szívesen mentem el a ferencesekhez, ahol Rákóczi imádkozott. És megtiszteltetésnek érzem, hogy Kassa meghívására most már Magyarország képviselőjeként mint a magyar nép egységének kifejezője vehetek részt azon a szentmisén, amelyet a nagy fejedelem emlékére tartanak.

Ahogy annak idején kiálltunk közös értékeinkért, úgy kell most is az Európai Unión belül hasonló értékeket érvényesíteni. Ez nem olyan aktualizálás, ami nem illik ehhez az ünnephez. Amikor földézzük azt a múltat, ami összeköt, rá kell mutatni arra a jelenre, ahol szintén együtt vagyunk egy nagy nemzetközi közösségen belül. Az Európai Unió nem csak gazdasági közösség, az mindenekelőtt az értékek és jogok közössége.

Ne felejtsük el, hogy az Unió azért jött létre, hogy az európai népek békében és barátságban éljenek egymással, és hogy ezen belül mindenkinek a jogait megvédje. Minden hetedik uniós polgár kisebbségben van a saját államában. Az Unió is azt vallja, hogy mindenkinek megvan a joga saját történelméhez, saját nyelvéhez.

Azonban a demokratikus országokban, amelyek az Uniót alkotják, mindenkinek megvan a maga legitim politikai képviselete is.

Még egyszer szeretném kifejezni hálámat Kassa városának, hogy lehetővé tette ezt az áprilisban kezdődött nagyon szép ünnepségsorozatot. Hadd fejezzem ki a reményemet, hogy mindaz, ami ma itt történik, valóban példa lesz, és tovább tudunk menni ezen az úton, hogy Kassa megőrzi a maga nyíltságát, nyitott szívűségét. Mi pontosan ilyen nyitott, őszinte szívvel jövünk ide.

Köszönöm szépen.



2006. november 16.

Besztercebánya (Szlovákia) és Piliscsaba

Sólyom László magyar és Ivan Gašparovič szlovák köztársasági elnök november 16-án a besztercebányai Bél Mátyás Egyetemen, november 17-én a piliscsabai Pázmány Péter Katolikus Egyetemen nyilvános beszélgetés keretében párbeszédet folytattak egymással és egyetemistákkal.



Tisztelt Elnök Úr, Tisztelt Hallgatóim!

Különös örömmre szolgál, hogy ennek a diákok előtti és diákokkal való beszélgetésnek a második fordulójára éppen itt, Piliscsabán kerül sor, ez az én egyetemem, büszke vagyok rá, és köszönöm, hogy ilyen sokan eljöttek.

Amikor közel egy éve hivatalos látogatást tettem Szlovákiában, Gašparovič elnök úr pohárköszöntőjében azt mondta, örülne annak, ha közösen lennének pártfogói a két ország közötti kapcsolatok bővítésének, méghozzá különösen a közvetlen emberi kapcsolatokénak, elsősorban a fiatalok körében. Ez vezethetne, mint mondta ő, a kölcsönös előítéletek lebontásához, így magunk mögött hagyhatnánk azt a terméketlen időszakot, amelyben a történelmi sérelmek és félreértések voltak túlsúlyban.

Biztos vagyok benne, hogy a tegnapi besztercebányai és mai piliscsabai, és remélhetőleg a következő, jövőre közös beszélgetések az egyetemi ifjúság körében meghozzák gyümölcsüket a magyar-szlovák viszonyban. Az országaink közötti kapcsolatot különösen fontosnak tartom. A Szlovák Köztársaság nemcsak szomszédunk, nemcsak szövetségünk az Európai Unió és a NATO értékközösségében, hangsúlyozom, értékközösségében. A két nép történelme egy évezreden át több mint közös: azonos volt a Magyar Királyság



keretében. A történelmi Magyarország (Uhorsko) területén élt nagyobb lélekszámú nemzetek a románok, horvátok, németek, szerbek, rutének – közül kultúrában, mentalításban a szlovákok állnak a legközelebb a magyarokhoz. Szemben a sok tekintetben önálló utat járó Erdéllyel, vagy az államjogilag elkülönülő horvátokkal, itt összefonódtak nagyon szorosabban az emberi és a történelmi szálak. A szlovák nemzetnek egészen a nagy amerikai kivándorlásig nem is voltak a történelmi Magyarországon kívül eső részei. Viszont ma kölcsönösen élnek nemzeteink részei mind a Szlovák, mind a Magyar Köztársaságban; szórványban is és tömbben is.

Mikor a szlovák nagykövet úrnak, Migas nagykövet úrnak azt mondtam, hogy a magyar oldalon a találkozó Piliscsabán lesz, így kiáltott fel: „hiszen az már mi vagyunk!”. Biztos így is van: az egykori esztergomi egyházmegyének a Dunától délre eső részén voltak a sváb és szlovák falvak, míg az északi oldalon a tiszta magyar vidék. Nyugodtan mondhatják a szlovákok: itt vagyunk a Pilisben, a Mátrában, Pest környékén, Békésben, a Galga mentén, Nógrádban, a Bükkben és Zemplénben. Miként a szlovákiai magyarok is Pozsonytól Nagykaposig, a Csallóköztől a Bodrogtólig sok várost, kistérséget, folyó völgyet, tájegységet, sok száz falut tekintenek magától értetődően szülőföldjüknek. Ott voltunk, ott vagyunk és ott is maradunk.

Ehhez az összefonódott történelemhez nemcsak a történészeknek kellene visszatérniük. Ugyanis a múlt, ha ismerjük, és ha nyitott szívvel közelítünk hozzá, szilárd alapja lesz az olyannyira kívánatos együttműködésnek. És a mi együttműködésünknek különös esélyt hordoz magában arra, hogy az Európai Unióban fontos szerephez jussunk.

Mit tehetnek a köztársasági elnökök ezért az együttműködésért?

Politikai nézeteltérések, napi súrlódások megoldása nem tartozik az elnöki szintre. Mi legföljebb demonstrálhatjuk, itt is, a párbeszéd lehetőségét és hasznosságát. És ha a pártok napi politizálása esetleg a fenti célok ellen hatna, meg tudjuk mutatni, hogy van a politikának egy másik, perspektivikusabb, elvi és történelmi alapokra helyezett rétege. (Az én elnökségem jelszava: „lehet más a politika”).

Nem az elnökök dolga az sem, hogy a közös fejlesztési projekteket javasoljuk, felügyeljük, menedzseljük. Megmutathatjuk persze ezeknek az előnyeit külföldön és támogathatjuk őket otthon.

Ami igazán ránk tartozik, a mi feladatunk, az, hogy a hosszú távú stratégiai együttműködésen dolgozzunk. Szándékosan nem „megbékélést” mondtam, bármennyire is szokásos manapság, tegnap ugye éppen a román-magyar viszonyban, a német-francia megbékélést dicsérni. Hasonlóan emlegetik az olasz-osztrák megbékélést. Ugyanis annak ellenére, hogy voltak közöttünk konfliktusok, sőt súlyos sérelmek is, olyan meggyökeresedett, háborúk sorával súlyosbított szembenállásról a két nép között nem lehet beszélni, magyarok és szlovákok nem voltak soha olyan viszonyban, mint mondjuk a németek és a franciák. Ezért tehát az együttműködés szót fogom használni, amelyen a jóindulatú és felszabadult kölcsönösséget értem. Párhuzamként a svéd-finn viszonyt ajánlanám példának.



Szerencsének tartom, hogy az együttműködést két olyan elnök szorgalmazhatja, akik egyetemi tanárként kapcsolatban állnak az ifjúsággal, és pályájuk és szakmájuk is az objektivitásra predesztinálja őket.

Ez az együttműködés akkor lehet sikeres, ha nem áll meg taktikai, politikai gesztusoknál, hanem megteremi saját alapjait.

Ilyen szükséges alap egymás megismerése. Ez az ismeret egymásról gyógyír mindenféle szélsőséges nézet ellen, hiszen a szélsőségek táptalaja – tudjuk – a tények nem ismerete, vagy elferdítése. Ahhoz, hogy egymás történelméről és jelen helyzetéről kölcsönösen tájékozódhassunk, megfelelő források kelljenek már az iskolában is: sajtó, könyvek, tankönyvek, internetes portálok – az iskolától egészen a médiáig. De nagyon fontos a személyes érintkezés is, vagyis a civil kapcsolatok, a turizmus, a gazdasági együttműködés, az egyetemek közös programjai és így tovább. És bár a fiatalok ismét beszélnek közös nyelvet – tudniillik az angolt –, nagyon fontos a szomszéd nyelvének ismerete. Szlavisztikai intézeteinkben – Piliscsabán különösen – sok magyar egyetemista tanul szlovákul, és nagyon örülnék, ha a szlovákiai hungarológiai tanszékek hallgatói között nem csak ottani magyarok, hanem minél több szlovák lenne. De ez mégiscsak korlátozott szám. Annál fontosabb a Szlovákiában élő magyarok kétnyelvűsége. Ezt érdemes lenne végre mindkét nemzet részéről megőrzendő többletértéknek tekinteni és támogatni. Büszke vagyok az szlovákiai magyar közösségre, mert megőrzi és fejleszti az anyanyelvét, hozzájárul a magyar egyetemes kultúrához, nagy íróink élnek Szlovákiában, és hozzájárultak mindig is a magyar irodalom teljességéhez. Eközben a szlovák államnyelv ismerete, az ezen alapuló tájékozottság és a szlovák események és a kultúra közvetítése egy olyan privilégiuma az ottani magyarságnak, amely egyrészt nagyon hasznos nekünk, másrészt nagyon fontos a két ország kapcsolatának. Egyformán jelentős értéke például a két ország közös kultúrájának a pozsonyi Kalligram kiadó tevékenysége, a kiadó saját programja keretében készíti elő a magyar-szlovák nagyszótárt. Ennek a kiadónak köszönhetem, hogy erre a találkozóra felkészülésként L'ubomir Lipták tanulmányait olvashattam magyarul.

Az együttműködés megalapozásához tartozik közös európai értékeink engedmény nélküli, szakadatlan képviselete. Az Európai Unió három alapszabadsága mellett olyan értékek és elvek tartoznak ide, mint a szubszidiaritás elve, a decentralizáció és a regionalizmus. Az Alapjogi Chartában rögzített jogok, s ezekkel összhangban a mindkettőnk kötelező Európa Tanácsi alapidokumentumok, az Emberi Jogok Európai Egyezménye, a Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezmény, a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája mind alapvetően fontosak. Az együttműködés alapja az is, hogy a kisebbségek intézményeit és – mindenek előtt – politikai képviseletét – a pártot – elismerjük és támogatjuk.

Végül szeretném hangsúlyozni, hogy a két ország kapcsolatáról szólva, együttműködéséről beszélve, és ezt semmiképpen nem szeretném a kisebbségi kérdésre korlátozni. Magyarország és Szlovákia együttműködéséről szólok.



Teljesen egyetérték Gašparovič elnök úrral, hogy a jövő felé kell fordulnunk, s ezt a jövőt az Európai Unió jelenti. A jövőbe úgy érdemes belépni, hogy megszabadulunk a múlt terheitől. Ezért is mondtam az előbb, hogy felszabadult és jóindulatú kölcsönösséget szorgalmazom. A sérelmi politizálás sehova nem vezet. Nagyon meg kell gondolni, napirenden tartjuk-e a múltbeli sérelmeket, de ha nem hallgatunk, az önkritikai szemlélet nélkülözhetetlen.

Ez a találkozó nem az az alkalom, amikor azokkal a sérelmekkel és jogtalanságokkal kellene foglalkozni, amelyek a dualizmus korában estek a szlovákokon vagy mindkettőnkkel a 20. század közepén történtek. Gyökerük azonban ugyanaz volt: a nemzetállami koncepció erőltetése olyan országhatárokon belül, ahol több nemzet fiai élnek. A soknemzetiségű Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után, a szintén soknemzetiségű Magyar Királyság utódai szintén soknemzetiségű államok lettek, noha tiszta nemzetállami aspirációkkal keletkeztek. Hogy rajtunk kívüli példát hozzak: voltak olyan, mindig is erősen központosított országok, ahol valószínűleg sikerült az asszimiláció és homogenizálás. Franciaországra gondolok, ahol még a huszadik század elején is megbüntették azt a breton parasztot, aki nem áttalott bretonul beszélni – és nem franciául –, megszegényítő táblát akasztottak a nyakába, és úgy kellett a faluban sétálnia. Ez nem követendő példa, ez lehetetlenség Közép-Európa sokszínű vidékén, s a 20. század közepe óta jogilag is kizárt.

Az állam integritása egyfelől, és a nemzeti sokféleség másfelől nem egymást kizáró fogalmak. Az a politika viszont, amely ezt nem ismeri el, gyanakvást kelt a többségi állampolgároknál a kisebbségek ellen. A gyanakvás – mint tudjuk – az egyik legrombolóbb érzelem.

Engedjék meg, hogy felhasználjam ezt a kivételes alkalmat arra, hogy ennyi fiatal előtt beszélhetek, hogy érzelmi oldalról közelítsem meg a kérdést. Talán példát tudok adni arra, hogy egy magyar értelmiségi hogyan viszonyul a nemzetek együttéléséhez a Kárpát-medencében.

Kisdiák koromban Kodály Zoltán könnyű, kétszólamú darabokat, főleg népdalfeldolgozásokat tartalmazó füzetéből, a *Bicinia Hungarica*-ból énekeltünk. Sokszor elolvastam a minden kötet hátlapjára a Kodály Zoltán által írt ajánlást. Mezőtlábas galántai pajtásainak ajánlotta a Mester ezeket a gyakorlatokat, nekik, és a hozzájuk hasonló szegénysorsú iskolatársaknak, akiket ezekkel a művekkel akart bevezetni a zene magas világába. Már akkor nagyon megfogott ez a szép szöveg, s a szívembe zártam Galántát, a mezőtlábas iskolásokat, a környéket, ahonnan a népdalok egy része származott – holott akkoriban még fogalmam sem volt arról, hol is fekszik Galánta.

Engedjék meg nekem, hogy szeressem egykor közös országunk egészét! Miért ne szerethetnénk mindnyájan azt a történelmet és azt a kultúrát, amit minden itt élő nép és ember alkotása hozott létre? És azt a tájat is? Mint elkötelezett környezetvédőnek, mint „zöld elnöknek”, a Kárpát-medence ökológiai egysége és különlegessége, ez a szépség mindig megdobogtatja a szívemet.



És ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy összerosnám a különböző nemzeteket és a teljesítményüket. De Lőcsei Pál gótikus oltára és szobrai akkor is a minden magyar és minden szlovák és minden cipszer közös kultúrájának a része, ha a mester nyilvánvalóan szepességi német volt. És Bél Mátyást nyugodtan érezhetem a saját magyar kultúráim részének, éppúgy, mint Tessedik Sámuel, jóllehet szlovákok voltak. Szülővárosom, a Pécs környékének hegyvidéki sváb falvai éppen mint sváb települések tartoznak szeretett tájaim közé. És ez fordítva is áll. Tőlem nem vesz el semmit, ha a szlovákok a történelmi identitásukat a történelmi Magyarországról is meggyökereztetik, s így szeretik a Mátrát vagy az Alföldet, vagy Rákóczit, vagy valamely festőnket vagy íróknat. Nyolcszáz évig ez így volt a természetes.

A mai Európát, és még inkább a jövő Európáját a sokszínűség jellemzi. Ma az Európai Unió minden hetedik polgára kisebbségként él saját hazájában. Nyelvükre, kultúrájukra, történelmükre ugyanolyan joguk van, mint a többségnek, s ezt nemzetközi egyezmények garantálják. Különösen fontos ezt hangsúlyozni az őshonos kisebbségek esetében, amelyek a közös történelem és közös kultúra köt össze és közelít egymáshoz – egészen más az ő helyzetük, mint az új bevándorlóknak, akik idegen kultúrából érkeznek, és sokszor nem is akarnak beilleszkedni.

Az integrációra, amely nagyon sok területen (kultúrában, nyelvben) megvalósult, igent kell mondani. Az integráció jelenti egyrészt az állampolgári lojalitást, másrészt pedig, hogy a kisebbséget jogai és intézményei az állam politikai és jogrendszerének részévé teszik. Más azonban az asszimiláció, ne tévesszük össze az asszimilációt az integrációval. Az asszimiláció: az eredeti identitás feladása. A természetes asszimiláció még akkor is fenyeget, ha az állam minden kisebbségi jogok teljességét megadja a kisebbségnek. Éppen ez ellen nyújtanak védelmet a kisebbség többletjogai, és – ha van – az anyaország segítsége.

Minden elismerésem a Magyarországon élő szlovákoké, akik még az anyaországtól távoli vidéken letelepedve is megőrizték identitásukat! Ez azért hősies teljesítmény, mert nem kaptak hozzá segítséget, legfeljebb az egyház támogatását. Ma a magyar jogrend – az Alkotmány és a kisebbségi törvény – a nemzeti kisebbségeknek kollektív jogokat ad, s államalkotó tényezőként ismeri el őket. Helyi és országos önkormányzatokat működtethetnek, azaz gyakorlatilag nálunk a kisebbségek teljes kulturális autonómiát élveznek. A magyar álláspont az, hogy szórvány-helyzetre a teljes körű kulturális autonómia a megoldás, de más nemzetek tömbben élő közösségei igényelhetnek és élvezhetnek területi autonómiát is. Az, hogy egy nemzetrész egy másik államban élve milyen fajta autonómiát igényel, követel és küzd ki magának, az az illetőkön múlik, nem az anyaország dolga eldönteni. Vannak más formák is, üdvözlöm az itteni szlovákoknak azt a kezdeményezését, hogy társulásokat alkotnak, és így működnek együtt. És nagyon remélem, hogy a szlovák nemzet Magyarországon élő része százezerre becsült létszámának megfelelően fog megjelenni legközelebb, és nem annak egyötödeként az identitás hivatalos megvallásakor, amikor



népszámlálás van, amikor jelentkezni kell a kisebbségi választói névjegyzékbe. Ha ez megtörténik, akkor leszek nyugodt.

A Szlovákiában élő magyar közösség létszáma viszont hivatalosan is több, mint félmillió. Ottlétük tény, amint az is, hogy teljes, integrált társadalmi struktúrát alkotnak. Ezzel összhangban, külön kedvezmények nélkül, az általános szabályok szerint is erős politikai, parlamenti képviselőket tudtak létrehozni. Bár jogállásuk nem azonos a Magyarországon élő más nemzetiségek jogi helyzetével, reméljük, hogy Szlovákiában a kisebbségi törvény megszületése, a nyelvhasználat kiszélesítése, a kulturális támogatások emelése vagy legalább szinten tartása segíteni fogja a szlovákiai magyarságot. Az ő támogatásukat a magyar állam számára az alkotmány előírja, hiszen a magyar nemzet részének tekinti őket. Ezen a jogi helyzeten túl azonban hadd jelentssem ki teljes érzelmi azonosulásomat ezzel a közösséggel.

Ha tehát a jövőről beszélünk, ezt az egymás országában élő nemzetiségeink fennmaradásával és közreműködésével kell elképzelni mindkét részről.

S ha az európai jövőt nézzük, a történelem tanulságait érdemes szintén szem előtt tartanunk. Láthatjuk, egyes vidékek hogyan emelkednek fel és süllyednek vissza a nagyobb léptékű európai vagy világfolyamatok hatására. Ahol tegnap jártunk, Besztercebányát, Körmöc- és Selmecebányával együtt az itt bányászott arany és a Fuggerek a 15./16. század fordulóján néhány évtizedre Európa közepévé tették. Azután jött Amerika felfedezése, az Újvilágból áramló arany, és ezek a vidékek aztán elvesztették jelentőségüket, és átkerült a súlypont máshová.

Szlovákia és Magyarország számára, Európa közepén ismét kivételes lehetőségeket kínál az Unió. Ezt együttműködve lehet kihasználni. Teljesen egyetértek Elnök úrral abban, hogy össze kellene hangolni a Nemzeti Fejlesztési Programjainkat. Ez ad egész területek és mind a két ország átfogó fejlesztésére. A regionális együttműködés keretei már létrejöttek a határ mentén, és ideje, hogy tartalommal töltsük meg ezeket. Olyan sikeres példát tudom mondani, mint a 102 szlovákiai és magyarországi települést összefogó Ister-Granum-Eurorégió, a Gömör-Expo, a csallóközi ökológiai tapasztalatok alkalmazása a Szigetközben, vagy nemrég jártam Kassán, Kassa szellemi téren éppen idén nyújtott követendő példát a Rákóczi-év megrendezésével.

Más szemszögből nézve azonban azt is mondhatjuk, hogy 700 kilométeres közös határunk Európa közepén 700 kilométer periferia. A pozsonyi és győri térséget leszámítva ezek leszakadt területek, a dunai határszakaszon összesen három híd van, de csak kettőn mehet teherforgalom, s azok sem felelnek meg semmilyen korszerű igénynek. Ám milyen igény lenne, ha komoly út sem vezet oda? S azután keletebbre, csak beszélünk évek óta az Ipolyon szükséges legalább hat kis hídról, arról, hogy a ma a semmibe vezető, vagyis az egykor hermetikusan zárt határra futó utakat végre össze kéne kötni. Pedig ezek az utak adnának kommunikációs lehetőséget a két ország között, a civil forgalom itt indulhatna meg, a gazdasági programok



itt tudnának feltámadni végre, és létrejönne szervezeten is, spontán is a helyi együttműködés. És ezt az együttműködést aztán országaink teljes együttműködésébe kell majd illesztenünk.

A regionális együttműködésnek éppen olyan szimbolikus jelentősége van, mint például annak, hogy Magyarország és Szlovákia egyszerre kerüljön a schengeni határon belülre. Majd ha úgy mehetünk át egyik országból a másikba, hogy nem kell semmilyen igazolványt felmutatni, és az lesz kiírva a határon, hogy „ne lassítson!”, akkor elmondhatjuk, hogy helyreállt a világ rendje.

Szeretnék szólni két olyan tényezőről is, melyek a jövő szempontjából különösen fontosak. Az egyik a sajtó szerepe és felelőssége. A délszláv térségben volt olyan nemzetiségi összecsapás, melyet kimutathatóan a sajtó nem hiteles tájékoztatása idézett elő. Tehát én azt kérném a sajtótól, hogy a normális, nem szenzációs dolgokról is tájékoztasson, és mutassa be, hogy mi történik a másik országban, még akkor is, ha nem rendkívüli dolgok történnek. Ez segít az együttműködésben. De nem csak arról van szó, hogy a szlovákokat kell Magyarországról tájékoztatni és viszont, hanem a nemzeti identitás fenntartásában is óriási szerepe és felelőssége van a sajtónak. Tudniillik a nemzeti identitás – és különösen egy másik államban élő nemzetiség öntudata – nem szorítkozhat a népi táncrea, a hagyományőrzés rezervátumaira. Sokkal inkább a nemzet egészéhez, s kiemelten az anyaországhoz való sajátos viszony az, ami fontos. Az anyaország eseményei tájékoztatói pontok a kisebbség életében, másrészt az ő igényüket is kell közvetíteni, hogy integrálódjanak a magyarság egészébe, kulturálisan és máshogy is. Ezt az igényt ki lehet ma elégíteni. Tudom, hogy nem könnyű betölteni ezt a szerepet, de tudatosítsák magukban, ez a kérés.

A másik terület az oktatás. A felnőtt generációk olyan tudásanyaggal rendelkeznek, amely több évtizeddel ezelőtti elképzeléseken alapul. A rendszerváltás óta történetírás is új utakat keresett és jelentős eredményeket tud felmutatni. Noha szomszédok vagyunk, keveset tudunk egymásról, és a képet egymásról meghatározzák olyan történelmi sztereotípiák, amelyeket a tudomány már felülvizsgált, és legfeljebb egyes politikai irányzatok tartanak még mindig életben. Az igaz, hogy a népek emlékezete megőrzi a sérelmeket és ezek aztán klisékbe gyűlnek. De a történelemtanítás, az általános iskolai történelemtanítás, egy normális szemléletnek, egy objektív szemléletnek a közvetítése nagyon sokat segíthet. Tehát az iskolának alapvető szerepe van a nemzetek közeledésében. És ezért minden olyan együttműködést, mint például a történész vagy a tankönyv vegyes bizottság jelent, én szívből üdvözlök és támogatok.

Különösen sokat tehet a közeledésért mind a Bél Mátyás Egyetem, mind a Pázmány Péter Egyetem bölcsészkarja, különösen a szlavisztikai intézetek, másik oldalon a magyar intézetek, hiszen az ott tanuló diákok mindenkinél jobban megértik és közvetítik mindazt, amiről ma itt szó esett.

Köszönöm szépen.

